

Sisekaitseakadeemia

Päästekolledž

Marlen Jalast

DEMINEERIMISALANE ENNETUSTÖÖ
ÜLDHARIDUSKOOIIDE ÕPILASTELE

Lõputöö

Juhendaja:

Kadi Luht, MA

Kaasjuhendaja:

Kalvar Tammine, BA

Tallinn 2012

ANNOTATSIOON

Kolledž: Päästekolledž	Kuu ja aasta: mai 2012
Töö pealkiri: "Demineerimisalane ennetustöö üldhariduskoolide õpilastele"	
Töö autor: Marlen Jalast	Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas. Allkiri:
<p>Käesolev lõputöö on kirjutatud teemal „Demineerimisalane ennetustöö üldhariduskoolide õpilastele“. Lõputöö koosneb 49 leheküljest, mis sisaldab 11 lehekülge lisasid, 1 joonist ja 6 tabelit. Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ja võõrkeelne kokkuvõte on inglise keeles. Lõputöö koostamisel on viidatud 32 allikale, millest eestikeelseid 22, ingliskeelseid 10.</p> <p>Töö eesmärgiks on anda ülevaade demineerimisalasest ennetustööst Eestis. Uurimustöö tulemusel selguvad antud valdkonna probleemid ja ettepanekud, millele edaspidi tähelepanu pöörata.</p> <p>Esimene peatükk räägib demineerimisalasest ennetustööst välismaal ja Eestis. Teine peatükk räägib ohutuskoolituse metodoloogiat. Kolmas peatükk käsitleb uuringuprotsessi. Neljandas peatükis on kokku võetud töö analüüsist tulenevad järeldused ja ettepanekud.</p>	
Võtmesõnad: demineerimisalane ennetustöö; üldhariduskoolid; demineerimiskeskus; pommigrupid	
Võõrkeelsed võtmesõnad: EOD prevention work; secondary school; EOD center; safety	
Säilitamise koht:	
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor: Margus Möldri	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Kadi Luht	Allkiri:

SISUKORD

ANNOTATSIOON.....	2
SISUKORD	3
MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU	5
SISSEJUHATUS	6
1. DEMINEERIMISALANE ENNETUSTÖÖ	8
1.1. Demineerimisalase ennetustöö kogemused välisriikidest.....	8
1.2. Demineerimisalane ennetustöö Eestis	10
1.3. Demineerimisalase ennetustöö suunad	14
1.4. Ohutusõppe roll riiklikus haridussüsteemis	15
2. OHUTUSKOOLITUSE METODOLOOGIA	17
2.1. Õppetunni ülesehitus.....	18
2.2. Tänapäevasemad õppemeetodid	18
2.3. Ohutusalase õpetuse eripärad.....	19
3. DEMINEERIMISALASE ENNETUSTÖÖ UURING EESTIS	20
3.1. Uuringu metodoloogia	20
3.2. Demineerimisalase ennetustunni vaatlused	20
3.3. Intervjuu pommigruppide esindajatega	24
3.3.1. Intervjuu tulemuste kokkuvõte	24
4. JÄRELDUSED JA ETTEPANEKUD	28
4.1. Intervjuu ja vaatluste tulemuste analüüs.....	28
4.2. Ettepanekud	31
KOKKUVÕTE	33
SUMMARY	34
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	35

TABELITE JA JOONISTE LOETELU	38
LISA 1. Intervjuu küsimused välisriikidesse.....	39
LISA 2. Tunnivaatlus protokoll.....	40
LISA 3. Põhja-Eesti pommigrupi ennetustöö blankett.....	44
LISA 4. Lõuna-Eesti pommigrupi ennetustöö blankett.....	46
LISA 5. Ida-Eesti pommigrupi ennetustöö exceli tabel	47
LISA 6. Lääne-Eesti pommigrupi ennetustöö blankett	48
LISA 7. Intervjuu küsimused pommigrupi juhtidele.....	49

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU

DEMIS- demineerimiskeskuse infosüsteem

EOD- explosive ordnance disposal

Ennetustöö- koolitustund üldhariduskooli õpilastele, mis kehtaks vähemalt 45 minutit

Lõhkekeha- tööstuslikult toodetud kestab lahingumoon (Demineerimiskeskuse õppematerjal)

MRE (Mine Risk Education)- teadmiste andmine sihtgrupile lõhkekehade ohtlikkusest ja õigest käitumisest.

Mulaaž- eseme või elundi täpne jäljend (ÕS... 2006)

VAAK- Sise-, Justiits- ja Rahandusministeeriumi valitsemisala arengukava (Sisekaitse... 07.04.2012)

SISSEJUHATUS

Päästeameti demineerimiskeskuse infosüsteemi DEMIS andmetel on alates 1992 aastast lõhkekeha või lõhkematerjali plahvatuse läbi Eestis hukkunud 8 ja vigastada saanud 96 kuni 18 aastast noorukit.

Demineerimisalane ennetustöö on huvi pakkunud paljudele koolidele. Soovitakse külastada pommigruppe, et näha tehnikat ja saada õpetlik loeng oma ala spetsialistidelt. Eestis on neli pommigruppi, kes kõik teevad demineerimisalast ennetustööd, kuid ühtne koolituskava neil puudub.

Päästeamet soovib tõhustada demineerimisalast ennetustööd, et lõhkekehadega seonduvaid ohte teadvustada suuremale hulgale õpilastele, kui seda seni on tehtud. Demineerijad on teinud seda enda põhitöö kõrvalt ja rahalist toetust on saanud USA Kaitseministeeriumi programmist MRE (Mine Risk Education).

Päästeametil on plaanis luua demineerimisalane koolitusprogramm 4-6 klassile ning hetkel toimub ka tegevus peamiselt sellele vanusegrupile, mistõttu töös ei käsitleta kogu elanikkonda. Uues riiklikus üldhariduskoolide õppekavas- on demineerimisalane teema käsitletud.

Eestis on ennetustöö jaotatud kolmeks: teavitamine- eesmärk jõuda suure hulga inimesteni läbi meedia ja erinevate ürituste. Koolitamine- mille käigus viiakse läbi õppetunnid erinevatele sihtgruppidele konkreetse koolitusprogrammi alusel. Nõustamine- individuaalne lähenemine ka erinevatel üritustel, kodukülastustel.

Lõputöö üldeesmärgiks on anda ülevaade demineerimisalasest ennetustööst Eestis ja teha ettepanekuid kuidas muuta demineerimisalane ennetustöö efektiivsemaks. Kuna Päästeameti demineerimiskeskusel puudub ühtne koolituskava demineerimisalasest ennetustöös, koostab autor töö, mille alusel on võimalik välja töötada ühtne koolituskava.

Antud lõputöö uurimisülesanded on:

- uurida, kuidas tehakse demineerimisalast ennetustööd välisriikides
- selgitada välja, kuidas toimub demineerimisalane ennetustöö Demineerimiskeskuse pommigruppides;
- selgitada välja demineerimisalase ennetustöö läbiviimise põhimõtted üldhariduskoolide õpilastele

Hüpotees:

Eestis ei viida demineerimisalast ennetustööd läbi ühtsetel alustel ja koordineeritult.

Lõputöö koosneb neljast peatükist. Esimeses peatükis antakse ülevaade demineerimisalasest ennetustööst Eestis ja teistes välisriikides. Teine peatükk toob välja nõuded ja soovitused õppetunni läbiviimiseks. Kolmandas peatükis esitatakse läbiviidud uuring. Viimases peatükis on esitatud tulemused koos analüüsiga ning autor pakub omapoolseid ettepanekuid demineerimisalase ennetustöö läbiviimise tõhustamiseks.

Antud lõputööga on kaasa pandud laserplaat, mis sisaldab järgmisi lisasid: õppefilmid; reklaamklipid; välisriikide intervjuude vastused; intervjuud.

Autor pakub välja antud lõputöö raames läbiviidava uuringu tulemusel ettepanekuid, mille rakendamisel muutub demineerimisalane ennetustöö tõhusamaks.

Uurimismeetoditena kasutab autor oma lõputöös dokumendianalüüsi, intervjuusid ja vaatluseid. Dokumendianalüüsiga selgitatakse välja, kui palju on regioonides tehtud üldhariduskoolidele ennetustööd. Intervjuudest saab ülevaate, kuidas toimub demineerimisalane ennetustöö Eestis ja mujal välisriikides. Vaatluse abil saadakse ülevaade, millistel alustel ennetustööd läbi viiakse.

Antud lõputöös tuginetakse erinevatele strateegiatele, eesti ja võõrkeelsele erialasele kirjandusele, demineerimiskeskuse andmetele.

1. DEMINEERIMISALANE ENNETUSTÖÖ

1.1. Demineerimisalase ennetustöö kogemused välisriikidest

Lõputööle seatud eesmärgi saavutamiseks pidas autor vajalikuks esmalt välja selgitada, kuidas toimub demineerimisalane ennetustöö teistes riikides. Koostöös Demineerimiskeskuse juhatajaga saadeti üheksa kirja erinevatesse välisriikidesse (LISA1). Need riigid olid: Leedu, Ungari, Taani, Iirimaa, Soome, Saksamaa, Tšehhi, Itaalia, Iisrael. Vastuseid laekus kaheksalt riigilt, mis teeb tagasisideks 89 % kogu valimist. Vastust ei tulnud Iisraelist. Autor on teinud lühikokkuvõtte vastustest. Kirjad koos vastustega on tööga kaasas oleval laserplaadil.

Tabel 1. Demineerimisalase ennetustööga tegelevad institutsioonid

Ennetustöö läbiviijad/Riigid	Leedu	Ungari	Taani	Soome	Saksamaa	Tšehhi	Itaalia	Iirimaa
Politsei demineerijad	Jah	Jah	-	Jah	-	Jah	-	-
Politsei	-	-	-	-	Jah	-	-	-
Sõjalise üksuse demineerijad	Jah	-	Jah	-	-	-	-	-
Demineerijad	-	-	-	-	-	-	Jah	-

Allikas: Autori kogutud andmed intervjuu tulemustest

Tabelist 1 on näha, et demineerimisalase ennetustööga tegelevad erinevad institutsioonid. Laialdaselt on levinud, et demineerimine on seotud politsei tööga, demineerijad teevad koostööd riigi politseiga. Probleemina on välja toodud koolitajate vähene teadmine lõhkeainetest ja rahaline ressurss. Ning puudub koordineeritud riiklik ennetusprogramm (Heiskanen 2012, Lindholt 2012, Maida 2012, Miklušis 2012, Kiss 2012, O'Shea 2012, Schulz 2012). Andmaks paremat ülevaadet sellest, millised on ennetusmeetodid erinevatel riikidel, koostas autor järgneva tabeli 2.

Tabel 2. Ennetusmeetodid demineerimisalase ennetuse läbiviimiseks

Ennetusmeetod/Riigid	Leedu	Ungari	Taani	Soome	Saksamaa	Tšehhi	Itaalia	Iirimaa
Meedia	Jah	Ei	Ei	Jah	Jah	Jah	Ei	Ei
Loengud koolides	Ei	Jah	Jah	Ei	Jah	Jah	Jah	Ei

Allikas: Autori kogutud andmed intervjuu tulemustest

Tabelis 2 on autor välja toonud kaks ennetusmeetodit. Meedia, selle all mõeldakse ohtlike esemete kohta info jagamist, ohutuid käitumisjuhiseid, mis lähevad erinevatesse meediakanalitesse. On ka riike, kus käivad demineerimisvaldkonna eest vastutavad inimesed rääkimas sihtgrupiga, tundides kasutatakse *power pointi*, näitavad pilte ja videoid, ning jätavad koolidesse brošüüre. Ära on märgitud, et sellist õppefilmi nagu kasutab Eesti Demineerimiskeskus, teistes uuritud riikides pole (Heiskanen 2012, Lindholt 2012, Maida 2012, Miklušis 2012, Kiss 2012, O'Shea 2012, Schulz 2012). Järgnevalt koostas autor tabeli 3, mis kajastab infot, millistele sihtgruppidele tehakse demineerimisalast ennetustööd.

Tabel 3. Demineerimisalase ennetustöö sihtgrupid

Sihtgrupid/Riigid	Leedu	Ungari	Taani	Soome	Saksamaa	Tšehhi	Itaalia	Iirimaa
Lapsed	Jah	Ei	Ei	Jah	Jah	Jah	Ei	Ei
Õpilased	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Ei	Ei
Noored	Jah	Jah	Ei	Jah	Jah	Jah	Jah	Ei
Töölised	Jah	Ei	Ei	Jah	Jah	Jah	Ei	Ei
Matkajad	Jah	Ei	Ei	Jah	Jah	Jah	Ei	Ei
Ametnikud	Jah	Ei	Ei	Jah	Jah	Jah	Ei	Ei

Allikas: Autori kogutud andmed intervjuu tulemustest

Tabelis 3 on ära toodud demineerimisalase ennetustöö sihtrühmad. Need on vastavalt tellija taotlusele/soovile ja reaalselele olukorrale- lapsed (algkooli õpilased), õpilased (põhikooli õpilased), noored (keskkooli õpilased ja tudengid)-, ametnikud, töötajad, matkajad, "maailma sõja" avastajad. Autor koostas tabel 4, et oleks ülevaade, millistel teemadel antud sihtgrupid ennetustööd saavad.

Tabel 4. Demineerimisalase ennetustöö teemad

Ennetusteemad/Riigid	Leedu	Ungari	Taani	Soome	Saksamaa	Tšehhi	Itaalia	Iirimaa
Lõhkemata lahingumoon	Jah	Ei	Ei	Ei	Ei	Jah	Ei	Ei
Pürotehnika	Ei	Ei	Jah	Ei	Jah	Jah	Jah	Ei
Kodukeemia	Jah	Jah	Ei	Jah	Jah	Jah	Jah	Ei

Allikas: Autori kogutud andmed intervjuu tulemustest

Tabel 4 annab teavet, mis teemadel tehakse demineerimisalast ennetustööd. Välisriikides pole probleeme teise maailmasõja aegse lahingumoonaga, pole olnud õnnetusi, kus õnnetuse põhjustajaks on lõhkemata lahingumoon. Seega ei tehta demineerimisalast ennetustööd, mis käsitleks teemat lõhkemata lahingumoon. Vajadusel antakse käitumisjuhised, kui selleks on põhjust (Heiskanen 2012, Lindholt 2012, Maida 2012, Miklušis 2012, Kiss 2012, O'Shea 2012, Schulz 2012).

Rohkem peatatakse teemal kodukeemia, sest viimastel aastatel on kodukeemia üheks põhjuseks, miks plahvatused toimuvad ja nende läbi on ka noorukid vigastada saanud. Kodukeemia ohtudest räägitakse kooliõpilastele/teismeliste. Käiakse koolides rääkimas kodukeemia ohtlikkusest ja tagajärgedest (Heiskanen 2012, Lindholt 2012, Maida 2012, Kiss 2012, O'Shea 2012, Schulz 2012).

Pürotehnika on ennetusteemaks hooajaliselt (aastavahetuse ajal), kus tuletakse meelde ohutut ümber käitlemist pürotehniliste vahenditega, teavitamine toimub tervele kogukonnale (Heiskanen 2012, Lindholt 2012, Maida 2012, Miklušis 2012, Kiss 2012, O'Shea 2012, Schulz 2012).

1.2. Demineerimisalane ennetustöö Eestis

Demineerimisalast ennetustööd hakati tegema 1992. aastal. Aastatel 1999-2000 tehti demineerimisalast ennetustööd nii nagu praegu enamikus Euroopa riikides - suhteliselt juhuslikkuse printsiibil. Kui oli kindel huvigrupp, kool, mõni asutus, kes soovis saada

mingisugust teadmist, kuidas ohuolukorras õigesti käituda, siis Demineerimiskeskusest leiti teatavad kõneisikud, kes läksid kohale ja viisid ennetava loengu läbi. Ennetusüritustel näidati ka enda vahendeid ja varustust (Pugonen 2012).

Aastal 2000 toimus muutus, kui loodi Demineerimiskeskus. Siis hakati esimest korda tegema koostööd Ameerika Ühendriikide Kaitseministeeriumiga (edaspidi USA Kaitseministeerium). USA Kaitseministeeriumi rahadega valmisid esimesed ennetustöö meened ja ka ennetustöö reklaamid, tehti kaks klippi. Üks suunitlusega, nagu praegu on, kuuendatele klassidele, teine oli suunatud meesterahvastele. Klipid olid nii eesti kui ka vene keeles, et ei unustaks venekeelset elanikkonda, sest nendega juhtub tihti peale õnnetusi rohkem kui eestlastega (LISA laserplaadil). Valmis ka esimene ennetustöö film "Ettevaatust plahvatab" (LISA laserplaadil). See oli süvalähenemine. Pärast seda on tehtud demineerimisalast ennetustööd mitmel aastal, 2009 aastal tehti uus film "Ära puutu pommi" ja pärast seda on ennetust hakatud tegema süstematiseeritumalt (Pugonen 2012).

Sisejulgeoleku tegevusvaldkonna hetkeolukorra analüüsist selgub, et demineerimisalane ennetustöö baseerus peamiselt 2001 aastal valminud õppefilmil "Ettevaatust plahvatab" ja 2009 aastal valminud filmil "Ära puutu pommi". Demineerimiskeskuse spetsialistid viisid läbi loenguid erinevates õppeasutustes ja lasteüritustel. Koolituse põhiraskus oli suunatud koolides kuuendatele klassidele

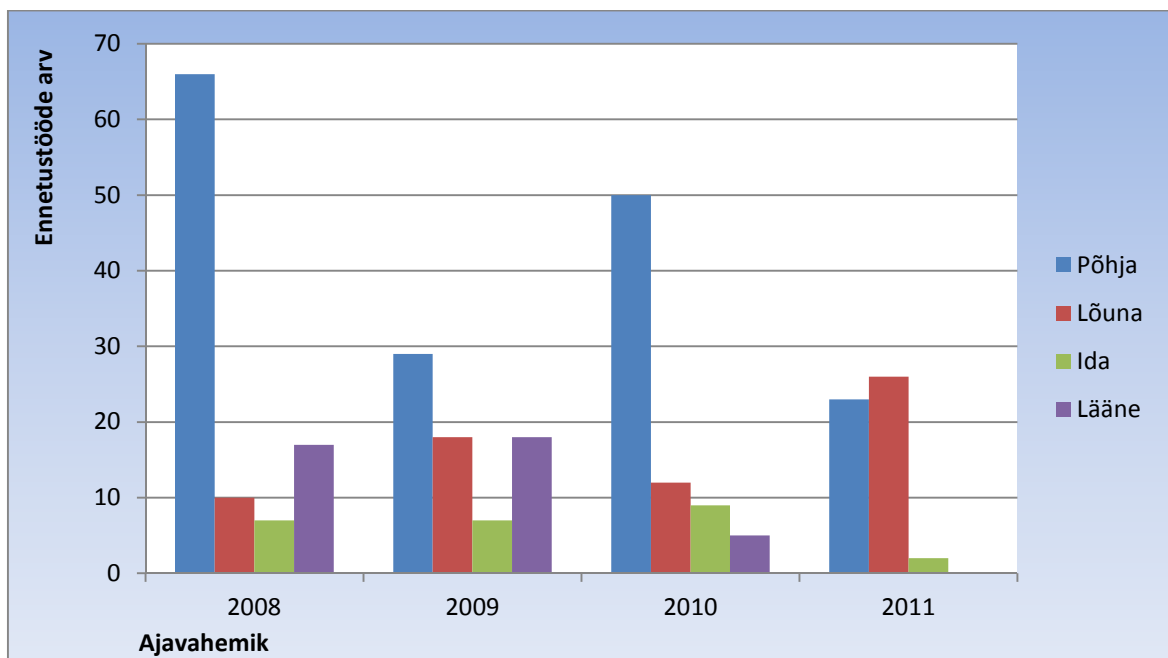
Materiaalne baas on pärinenud siiani USA Kaitseministeeriumist, iga aasta on sellele projektile (MRE) toetus taga olnud. Nende eesmärk on olnud see, et ennetust viivad nende nägemuses läbi vahetud spetsialistid, kes ise selle asjaga tegelevad - see tundub neile loogiline ja kõige töötavam versioon. Kõik materiaalsed vahendid on ostnud USA Kaitseministeerium. Saadud rahaga on ka soetatud jaotusmaterjale: kleebised; joonlauad; võtmehoidjad; DVD; särgid; reklaamid jne (Pugonen 2012).

Aastal 2011 on Demineerimiskeskuse poolt koostöös USA Kaitseministeeriumi programmiga MRE (Mine Risk Education) läbi viidud demineerimisalast ennetustööd koolides ja avalikel üritustel. Lahingumoonast tulenevast ohust on koolides teavitatud

peamiselt 6. klasse. Päästeameti ennetustöötajatele on läbi viidud koolitused esmaste käitumisreeglite tutvustamiseks plahvatusohu korral (Siseministeeriumi ...2005).

Autor koostas koondtabeli, tehes dokumendianalüüsi Demineerimiskeskuse aruannetest, mida saadeti USA Kaitseministeeriumile aruandluseks, aastate lõikes. (Reber S., "Eesti demineerimisalase ennetustöö aruandlus", aruandlus USA Valitsus 2008-2011)

Joonisel 1 on toodud demineerimisalase ennetustööde tabel. Koondtabelis on toodud ära kõigi regioonide pommigruppide läbiviidud ennetustööde arv üldhariduskoolidele. Ajavahemik on aastatel 2008-2011.

Joonis 1. Demineerimisalase ennetustöö kokkuvõte aastate lõikes, pommigruppide kaupa (autori joonis)

Joonis 1. Demineerimisalase ennetustöö kokkuvõte aastate lõikes, pommigruppide kaupa

Aastal 2008 tehti ennetustööd kokku 97 üldhariduskoolis. Põhja-Eesti pommigrupp viis läbi 66 kooli ennetustööd, Lõuna-Eesti pommigrupp 10-s koolis, Ida-Eesti pommigrupp 7-s koolis ja Lääne-Eesti pommigrupp 17-s koolis. Aastal 2009 osales demineerimisalases ennetustöös 82 kooli. Põhja-Eesti pommigrupp koolitas 29 kooli,

Lõuna-Eesti pommigrupp 18 kooli, Ida-Eesti pommigrupp 7 kooli ja Lääne-Eesti pommigrupp 18 kooli. Aastal 2010 tehti ennetustööd kokku 76 koolis. Põhja-Eesti pommigrupp 50 kooli, Lõuna-Eesti pommigrupp 12 kooli, Ida-Eesti pommigrupp 9 kooli ja Lääne-Eesti pommigrupp 5 kooli. Aastal 2011 tehti ennetust koolidele kokku 51-s koolis. Põhja-Eesti pommigrupp tegi 23-le koolis, Lõuna-Eesti pommigrupp 26-s koolis, Ida-Eesti pommigrupp kahes koolis, Lääne-Eesti pommigrupp ei teinud ühelegi koolile demineerimisalast ennetust.

Peale 2010. aastat on ennetustöö vähemaks jäänud kahes regioonis. Üheks põhjuseks arvab Demineerimiskeskuse juhataja Arno Pugonen, et on motivatsiooni probleem: ei leitud enam toimivat mehhanismi, kuidas tehtud tööd inimestele kompenseerida, entusiasm sai otsa ja õlale patsutamisest enam ei piisanud. Mehed väsisid ära. Ja nüüd nad teevad ennetust nii nagu algusaastatel - kui on tekkinud mingi huvigrupp, kellel on soov saada demineerimisalast ennetust, siis pommigrupid teevad (Pugonen 2012).

Eliot Põllu sõnul mingil hetkel enam tasuta teha ei tahetud, kuna mujal Päästeametis leiti rahalisi vahendeid inimestele lisatasude maksmiseks. "Missioonitunne hakkas seetõttu vaikselt, aga kindlalt allapoole minema" (Pöld 2012).

Ida pommigrupi juhataja sõnul teevad nemad ennetustööd siis, kui neid kutsutakse, ja pommigrupil on võimalust minna ja ennetust teha (Juhanson 2012).

Pugonen võtab teema kokku: „Alati on hakkama saadud, see ei ole nii suur koormus, alati saab öelda ei, kui tööajad vahele tulevad, sest operatiivtöö on prioriteet. Ennetusega tegeletakse siis kui on aega ja ressursi seda läbi viia. Kui on tihedad tööajad, antakse uus aeg, ning siamaani on see nii toimunud“ (Pugonen 2012).

1.3. Demineerimisalase ennetustöö suunad

Päästeameti töökorraldus läks 01.01.2012 teenusepõhiseks. Demineerimisvaldkonna teenuste hulgas on kirjas ka teavituse ja koolituse teenus. Autor annab ülevaate, mida koolituse ja teavituse teenus hõlmab.

Teenuse raames viiakse läbi infotunde koolides ja erinevatel laste üritustel, mille käigus informeeritakse lapsi võimalikest plahvatusohtlike objektide tuvastamisest ning käitumisest olukorras, kui on tuvastatud plahvatusohtlik objekt kuni demineerimisrühma saabumiseni.

Lisaks korraldatakse erinevaid informatiivseid kampaaniaid, mille käigus informeeritakse käitumisest plahvatusohtlike objektide leidmisel. Kampaania raames teavitatakse isikuid läbi raadio, televisiooni, interneti ja ajakirjanduse. Inimesi teavitatakse õigest käitumisest, kuidas ohte ennetada. Lisaks jagatakse kampaania käigus meeneid.

Teenus hõlmab endas pidevat isikute käitumisjuhendite kaasajastamist vastavalt Päästeameti normidele plahvatusohtliku objekti tuvastamisel. Juhendmaterjal on kõigile kättesaadav Päästeameti koduleheküljel (Päästeameti...2012).

Riigikogu 2008 aasta suvel vastu võetud dokumendis "Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015" on üheks meetmeks demineerimisalane ennetustöö, selle käigus viiakse koolides läbi loenguid.

Tulevikus näeb demineerimiskeskuse juhataja Arno Pugonen, et võiks Päästeameti ennetustöö osakonnaga läbi rääkida, mis võimalused on, ehk saavad nad finantseerimisel õla alla panna. Kindlasti jäävad demineerijad seda meelt, et parimad ennetajad on alati oma ala professionaalid, alati tuleks eelistada neid. Järgmisena on pädevad ennetama kooli õpetajad, nad tunnevad oma lapsi paremini, ning teavad, kuidas kellegagi käituda. Järelikult tuleb need õpetajad ära koolitada, mida ka praegu tehakse (Pugonen 2012).

Sisekaitseakadeemia Päästekolledži 2010. aastal kaitstud lõputöös kirjutas autor demineerimisalase ennetustöö potentsiaalsetest organiseerijatest ja läbiviijatest. Nendeks olid: mittetulundusühingud; Päästeameti Ennetustöö osakond; demineerimiskeskuse poolt palgatavad ennetustöö instruktor(id); regionaalsed pommigrupid (Adler 2010:30). Samas kui ameeriklased jätkuvalt abistavad ja õla alla panevad, siis jääb demineerijatele ainult töötegemise rõõm. Projekt (MRE) võib ühel hetkel lõppeda, sest vaadatakse, kas seda projekti on üldse Eestil vaja. Kui leitakse, et on, siis peab leidma lahenduse, kuidas Päästeamet saaks sellesse otse panustada, et ei juhtuks olukord, kus keegi hakkab demineerijate tööd planeerima ja demineerijad peavad lihtsalt ütleva ei, kuna ei saada aru, millal ja kus demineerijate töö tegelikult käib. Esimene roll on ikka demineerimine ja siis ennetav tegevus. Aga kui demineerija on kinni, siis leiab Pugonen, et kõige parem ennetaja on sellisel juhul kooli õpetaja, lihtsalt tuleb tema ära koolitada, teiste puhul on oht, et nad võivad libastuda, ja siis on seda libastust väga raske parandada (Pugonen 2012).

Siiani on USA Kaitseministeeriumilt iga aasta mingi summa laekunud, hetkel ollakse keerulises seisus. Raha on saadud nii, et läbi Washingtoni saatkonna on pidevalt saadetud aruandlusi, kus on käidud ja mida tehtud. „Tuli välja, et selline projekt on ainukesena Eestis väga edukalt toimunud ja muudes riikides ei osata selle rahaga korralikult midagi peale hakata. Praegu käivad arutelud, kas jätkata ja seda Eesti mudelit laiemalt üldsusele maha müüa, või siis pannakse see projekt üldse kinni ja mingit rahastust peale ei tule. Aga need arutelud alles käivad ja üsna pea saadakse teada, mida USA Kaitseministeerium otsustab“ (Pugonen 2012).

1.4. Ohutusõppe roll riiklikus haridussüsteemis

Eakohasuse põhimõte eeldab õpetamise sisu ja meetodite vastavusse viimist õpilaste ealiste iseärasustega. Laias laastus võttes on koolitamisel oht, et me kipume lapsi ja nooremaid õpetama täiskasvanule omase abstraktse ja ratsionaalse tunnetusviisi vahendusel (Kidron 1999:17).

Põhikooli riiklikus õppekavas on lisa number 12, kus käsitletakse läbivalt ohutuse teemat. Sellest tulenevalt õpetatakse ohutuse valdkonnas käituma ohutult liiklus-, tule-, veeohu ja teiste keskkonnast tulenevate ohtude puhul ning otsima vajaduse korral abi. Õpilast suunatakse ohutuse valdkonnas tundma eri liiki ohuallikate ja ohtlike olukordade olemust ning nende võimalikku tekkemehhanismi. Omandatakse teadmisi ning oskusi ohu- ja kriisiolukordades, kuidas tõhusalt käituda, ning kuidas vältida ohuolukordadesse sattumist.

Esimeses kooliastmes pannakse rõhk ohutute käitumisviiside kujundamisele. Õppija omandab eakohased teadmised ja oskused seonduvalt tervise füüsilise, vaimse, emotsionaalse kui ka sotsiaalse tervise aspektiga ning kujundab tervist väärtustava hoiaku. Õppemeetoditest on rõhk jutustusel, aruteludel, demonstratsioonidel ja käitumise modelleerimisel (Põhikooli riiklik õppekava (edaspidi: Põhikooli... 28.01.2010) lisa 12, 28.01.2010).

Teises kooliastmes pööratakse teadmiste ja oskuste kujundamise kõrval tähelepanu eelkõige vastavasisuliste väärtushinnangute kujundamisele, õpetuse elulähedusele ja levinuma riskikäitumise ärahoidmisele (käitumine, millega kaasnevad näiteks vigastused, ohu tekkimine). Õppemeetoditest sobivad aktiivõppemeetodid, arutelu ja demonstratsioonid (Põhikooli... 28.01.2010).

Kolmandas kooliastmes pööratakse tähelepanu tervist ja ohutust väärtustavate hoiakute kujundamisele ning ohutu käitumise oskuste arendamisele. Õppemeetoditest on kesksel kohal aktiivõppemeetodid, diskussioon, juhtumianalüüsid (Põhikooli... 28.01.2010).

2. OHUTUSKOOLITUSE METODOLOOGIA

Lõputöös kasutati kvalitatiivset uuringumeetodit. Kvalitatiivse uurimuse lähtekohaks on tegeliku elu kirjeldamine. Üldiselt tunnistatakse, et kvalitatiivses uurimuses on püüdluseks ennekõike leida ja avalikkuse ette tuua tõsiasi, selle asemel et tõestada olemasolevaid (tõe) väiteid (Hirsjärvi jt 2007:152).

Uurimus on loomult tervikut haarav teadmise hankimine ja andmed kogutakse loomulikus, tegelikus olukorras. Teadmiste kogumise instrumendina eelistatakse inimest. Uurija usaldab rohkem oma vaatlusel ja vestlusel uuritavatega saadavat teadmist kui mõõtmisvahenditega (nt kirjalike testidega) omandatud. Täiendavate teadmiste saamiseks kasutavad paljud uurijad abivahendina küsimustikke ja teste. Andmete kogumisel kasutatakse kvalitatiivseid meetodeid. Eelistatakse meetodeid, millega uuritavate seisukohad ja "hääled" pääsevad esile. Selliseid meetodeid on muuhulgas teemaintervjuu, osalev vaatlus, rühmaintervjuu ja mitmesuguste dokumentide ja tekstide diskursiivsed analüüsid (Hirsjärvi jt 2007: 155).

Küsitluse ja intervjuu abil saame teada, mida inimesed mõtlevad, tunnevad ja usuvad. Saame teavet sellest, kuidas uuritavad ümbritsevat tajuvad, aga mitte selle kohta, mis tegelikult juhtub. Vaatluse abil saame teada, kas inimesed käituvad nii, nagu ütlevad. Nii võib selguda, et sõnades pooldab inimene ühtesid, tegudes aga teisi väärtusi (Hirsjärvi jt 2007: 199).

Tunnivaatluse põhimõtted:

- Tunnis jälgitakse õpilasi: nende tegevusi, õpioskusi, suhtumist, reageeringuid. Vaatluse objektiks tunnis on õppimine, mida õpetamine peab soodustama. Õpilaste tegevuse kaudu selgub õpetaja osa tunnis.
- Õppetund on tervik, millel on oma struktuur, algus ja lõpp, loogiline-ratsionaalne- emotsionaalne toon (L.Solo 2004: 25).

2.1. Õppetunni ülesehitus

Tavaliselt mõistetakse õppetunni all ajaliselt piiratud õppetööühikut. Arvatavasti on levinuimaks õppetunni kestuseks 45 minutit. Kuid puuduseks on see, et nii mõnigi kord tuleb õpetajatel kasutada ühe või teise teema käsitlemiseks mitut ainetundi. Sel juhul oleks õppetööd märksa otstarbekam planeerida mitte tavaliste õppetundidena, vaid teema kui terviku õpetamise protseduuridena. Gagné mudel kirjeldab õppetöö organiseerimist teema õpetamise ühikuna, mitte ajaliselt kindlaksmääratud tunnina (Krull: 2000: 288).

Gagné õppetunnimudel esitab põhietapid, mis õppeühiku käigus tuleb üldjuhul läbida. Nendeks on: õpilaste tähelepanu haaramine; õppetunni eesmärkide informeerimine ja õpilaste motiveerimine; varem õpitu meeldetuletamine; uue materjali esitamine/õppimine; õppimise suunamine; õpitu kontrollimine; õpitud tagasiside kindlustamine; õppimisele hinnangu andmine; õpitu kinnistamine ja üldistamine (Krull 2000:288).

2.2. Tänapäevasemad õppemeetodid

Tänapäevasem õppemeetodite liigitamine on järgmine:

Tarmo Salumaa ja Mati Talvik (Ajakohastatud õppemeetodid 2004) on neid liigitanud järgmiselt:

- õpilaste individuaalsele tööle suunatud meetodid (õpilaste individuaalne töö tunnis, kodutööd, referaatide ja essee koostamine, iseseisev töö kirjandusega ning uurimuslikud tegevused);
- klassis õpirühmadele suunatud meetodid (rühmatöö, õpiring, mosaiikrühm);
- suurele õpilasgrupile suunatud meetodid (loeng, vestlus, diskussioon, selgitus ja demonstreerimine);
- multifunktsionaalsed meetodid (harjutamine, mängud, õppekäik, projektõpe ja probleemõpe)

Edgar Krull (Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat 2000) on õppemeetodeid klassifitseerinud järgmiselt:

- õpetajakesksed õppemeetodid (loeng, jutustus ja seletus);
- kooperatiivsed õppemeetodid (õpilaste küsitlemine ja vestlus, rühmatöö, klassidiskussioon, ajurünnak);
- iseseisva töö meetodid (õpilaste iseseisev töö tunnus, kodutöö, pikaajalised õppeülesanded ja -projektid) (Tänapäevasem ...26.03.2012) .

2.3. Ohutusalase õpetuse eripärad

Õpetamine on enam kui vaid hea informatsiooni edasi andmine: see sisaldab ka kontaktiloomist ning ohutute teadmiste edasi andmist. Selline lähenemine tähendab, et õpetaja peab ületama olemasolevaid uskumusi ohutusest, see kehtib eriti õpetajate hulgas, kellel on suur töö-alane kogemus. Väärtushinnangute muutus on võimalik vaid siis, kui õppija teadvustab endale muutuste vajalikkust. Õppimine algab sellega, et saadakse aru uue informatsiooni olulisusest ja kasudest (Kirtley E 2008:3-21).

Oluline on vahet teha haridusel ja meelelahutusel. Tänapäeval on kasutuses palju ohutuse programme, mis sõltuvad tugevalt meelelahutusest. Meelelahutus erinevalt haridusest ei lõppe alati õppimisega (Kirtley.E 2008: 3-21).

Õpilased võivad küll nautida ohutuse programmi ning programm võib suurendada ohutuse teadlikust, kuid käitumises muutust ei toimu. See ongi suurim vahe hariduse ja ohutusprogrammi vahel, mis on suunatud meelelahutusele. Sellegi poolest on meelelahutusprogrammil roll ohutuse hariduse initsiatiivil. Segamini ei tohi ajada reklaami kui hariduslikku programmi, mille tulemuseks on käitumise muutus. Tähele tuleb panna, et inimeste hoiak- viis, kuidas ta end tunneb ohutu käitumise koha pealt- on oluline samm käitumise muutmisel. Suhtumist on vaja muuta, et saavutada vajalik muutus inimeste käitumises (Kirtley.E 2008: 3-21).

3. DEMINEERIMISALASE ENNETUSTÖÖ UURING EESTIS

3.1. Uuringu metodoloogia

Käesoleva lõputöö eesmärgi saavutamiseks viis autor läbi intervjuud Demineerimiskeskuse pommigrupi kolme juhiga ja ühel juhul ka pommigrupi peademinereerijaga. Sooritati demineerimisalase ennetustöö vaatlusi üldhariduskoolide õpilastele kolmes regioonis. Autor käis vaatlemas kuut ennetustundi.

3.2. Demineerimisalase ennetustunni vaatlused

Autor käis ajaperioodil (01.10.2011-16.03.2012) vaatlemas kuute loengut, mis toimusid Lõuna-Eesti, Ida-Eesti ja Põhja-Eesti pommigruppides. Lõuna-Eesti pommigrupiga külastati 15. veebruaril Valguta Algkooli. Ida-Eesti pommigrupiga külastati 22. veebruaril Sinimäe Põhikooli, kus tehti ennetust kahele grupile: eestikeelsele ja venekeelsele. Põhja-Eesti pommigruppi külastas 25. jaanuaril Saue Gümnaasium, 13. märtsil Risti Põhikool ja peale lõunat Keila-Joa Kool - nende kolme kooli puhul olid erinevad ennetustöö korraldajad. Vaatluse läbiviimiseks koostas autor tunnivaatluse protokoll (LISA 2). Lääne-Eesti pommigrupis ei tehtud sel perioodil demineerimisalast ennetustööd, mis kestaks vähemalt 45 minutit.

Vaatlusi analüüsid saab üldistada, et need pommigrupid, kes on ennetustööd teinud rohkem kui teised pommigrupid (vaata joonis 1 Demineerimisalase ennetustöö kokkuvõtte aastate lõikes, pommigruppide kaupa), on ennetustunni paremini üles ehitanud. Tund algab kindla teemaga ja lõppeb kokkuvõttega, kus korratakse tähtsamad punktid üle.

Kõikide ennetustundide eesmärk oli rääkida ohtudest, näidata ohtlikke esemeid ja anda õiged käitumisjuhised pommiohu korral.

Tunni põhilised õppetöö vormid olid õppefilm " Ettevaatust plahvatab" ja "Ära puutu pommi". Enne filmi näitamist anti õpilastele hoiatused, et antud film sisaldab veriseid kaadreid, kes ei soovi vaadata, võib klassist lahkuda, või siis lihtsalt mitte vaadata. Slaidid kasutasid kaks pommigrupi: Põhja-Eesti pommigrupp ja Lõuna-Eesti pommigrupp. Nende slaidide peal olid tähtsamad punktid ja õiged käitumisjuhised kirjas. Näitlike vahendeid kasutasid kõik lektorid, näitlikeks vahenditeks olid lahingumoonad erinevad liigid, mis on õppevahenditeks tehtud. Õpilaste kätte neid ei antud, lektor näitas neid käest. Peale tunni lõppu said õpilased soovi korral veel vaadata erinevaid lahingumoonad liike.

Kasutati erinevaid õpetamisstrateegiaid, selgitati, demonstreeriti, esitati küsimusi, kasutati erinevaid abimaterjale. Tunni kõige efektiivsem koht oli õppefilm ja elulised näited, kuna tänu sellistele näidetele mõistsid õpilased paremini tunni teemat ja asja ohtlikkust.

Enamjaolt lektorid parandasid vigu ja väärimõistmist üle kordamise ja selgitamisega. Põhja-Eesti ja Lõuna-Eesti pommigrupi lektorid küsisid peale väikest pausi õpilastelt üle teemasid, milles nad vääriti aru said. Et kinnitada teadmist ja et lektor saaks kinnitust, et õpilased said õigesti aru.

Üldiselt õpilased mõistsid tunni eesmärgi. Tunni lõpus esitati kordamisküsimusi, millele lapsed kooris hõiskasid õigeid vastuseid. Lektor võttis kokku tunni tähtsamad punktid järgmiselt: kokkuvõtlikud slaidid; küsimused õpilastele ja õpilaste küsimused lektorile. Autor täheldas, et koolitatavaid huvitas igapäevane töö, sooviti saada ettekujutust, milline on demineerija igapäevane töö.

Õpilastele antakse võimalus õpitut demonstreerida suulisel teel, lektorid küsivad küsimusi ja lapsed saavad oma teadmisi näidata. Ja vajadusel üle korrata tähtsamad käitumisjuhised.

Vaatluse käigus uuris autor, milline on eelnev töö ennetustunnile. Põhja-Eesti pommigrupis teavitatakse demineerijat, kes loengut annab, et ta saaks ennast ette valmistada. Sealses pommigrupis teevad demineerimisalast ennetustööd üheksa demineerijat. Peademineerija või pommigrupi juhataja täidavad eelnevalt ennetustöö aruande blanketi kooli kohta (LISA 3). Põhja-Eesti pommigrupis külastavad lapsed pommigrupi. Loengut tehakse õppeklassis ja käiakse peale loengut ka võimaluse korral valvemeeskonda vaatamas. Valvemeeskond näitab operatiivsõidukeid ja töövahendeid, võimaluse korral näidatakse koera tööd. Põhja-Eesti pommigrupp jagab demineerimisalaseid meeneid vastavalt võimalusele, meeneid pole enam nii palju, et kõigile anda. Tund kestab üldjuhul 1,5-2 tundi. Tunnis räägitakse järgmistest temadest: tutvustus; õppefilm "Ära puutu pommi"; Demineerimiskeskusest; pommigrupid (näited elust enesest); lõhkekehad (lahingumoon, sütikud, killud, padrunid); käitumine leiu korral; lõhkematerjal (pürotehnika, kodukeemia); pommikahtlus; demineerimisalast sündmusest pildid; pommiähvardus; kokkuvõte. Kuna Põhja-Eesti pommigrupis teevad kõik läbiviijad ennetust ühtsel *power pointil*, siis kõigi kolme ennetustunni teemad olid samad. Erinevus oli läbiviija poolt toodud näidetes.

Lõuna-Eesti pommigrupis viivad ennetustööd läbi põhiliselt kaks inimest. Sealsed demineerijad külastavad koole. Enne kui minnakse ennetustööd läbi viima, vaadatakse, kas selles piirkonnas on olnud demineerimisalaseid sündmusi. Samuti täidavad ka Lõuna-Eesti demineerijad ennetustöö aruande blankette (LISA 4), et oleks ülevaade, kellele tehti, millal ja kui suur oli osalejate arv. Loengu lõpus üldjuhul, kui on võimalust, jagavad nad demineerimisalase ennetustöö meeneid (helkureid, joonlaudud jne). Tund kestab algklasside õpilastele 45 minutit ja vanematele õpilastele 90 minutit. Tund sisaldas järgmisi teemapunkte: tutvustus; Demineerimiskeskusest; pommigruppidest; demineerijate kaitsevarustus; statistika; lahingumoon; pürotehnika; kodukeemia; õppefilm "Ettevaatust plahvatab"; kokkuvõte. Iga teemapunkti juures olid elulised näited ja õiged käitumisjuhised ka slaidide peale välja toodud.

Ida-Eesti pommigrupis tehakse ennetustööd väga vähe. Tagasisideks koguvad nad lastelt joonistusi, kirjutusi. Ida-Eesti pommigrupis olevad demineerijad valivad joonistused ja kirjutised välja ning parematele on auhinnad, milleks on siis

demineerimisalane ennetustöömeene. Täidavad toimunud ennetustunni kohta exceli tabelit (LISA 5) ja tunni kestus on üldjuhul 45 minutit. Ennetustundi käiakse tegemas koolides, tunnis kasutatakse õppefilmi, olenevalt vanuse astmest, kas siis "Ettevaatust plahvatab" või "Ära puutu pommi". Tunni läbiviimisel ei kasutatud *power pointi*, vaid lektor rääkis, mis meelde tuli. Puudus süstemaatilisus. Eestikeelse ennetustunni teemapunktid olid: tutvustus ajaloo (demineerimisest); Demineerimiskeskusest (struktuur); esmased käitumisjuhised üldiselt; õppefilm "Ettevaatust plahvatab"; käitumisjuhised, mis filmis olid; asukoha (Sinimäe) ajalugu; demineerijate väljakutsetest; Põhja-Eesti pommigrupi tehtud video, mis sisaldas demineerijate tööpilte; slaidid statistikast; üldised inimeste arvamused (ei korda õigeid käitumisjuhiseid üle); padrunid; pommikoer (demo esinemine); näitab näitlikke vahendeid lahingumoonast.

Venekeelsele õpperühmale olid tunniteemad järgmised: tutvustus; ajalugu; demineerimiskeskusest; õppefilm "Ettevaatust plahvatab"; filmis olevad käitumisjuhised; Sinimägede ajalugu; pommiähvardus; pommikahtlus; lahingumoon; Põhja-Eesti pommigrupi tehtud video, mis sisaldas demineerijate töö pilte; slaidid statistikast; õnnetused igapäeva elust; demo pommikoerast; pommikoera töö ja väljaõpetamine; näitlikud vahendid lahingumoonast.

Autor ei saanud vaadelda Lääne-Eesti pommigrupi ennetustunde, kuna sel ajaperioodil, mil autor külastas pommigruppe, ei viinud Lääne-Eesti pommigrupp läbi ennetustööd, kus koolitatakse üldhariduskoolide õpilasi. Ülevaate saamiseks kasutas autor Sisekaitseakadeemia Päästekolledži 2010. a kaitstud lõputööd "Demineerimisalase teavitustöö analüüs ja perspektiivid Lääne-Eesti regiooni näitel" (A. Adler 2010). Järgnevalt toob autor välja Lääne-Eesti pommigrupis kasutusel oleva "Demineerimisalase teavitustöö kava kuuendale klassile" teemapunktid, nendeks on: ajalugu; plahvatus; pürotehnika; püssirohi; lõhkeaine; lahingumoon; kodukeemia; õnnetused; pommiähvardus; täiendava info hankimise võimalused; juhised plahvatusohtliku eseme leiu korral (A. Adler 2010:14-15).

3.3. Intervjuu pommigruppide esindajatega

3.3.1. Intervjuu tulemuste kokkuvõte

Intervjuu tulemustest selgub, et demineerimisalast ennetustööd tehakse põhiliselt 6. klassidele. Kuid soovi korral on tehtud ka demineerimisalast ennetustööd erinevatele sihtgruppidele. Aluseks on võetud riiklikud õppekavad, erinevad VAAKid ja strateegiad. 6-tele klassidele toimuva ennetustöö loengu pikkus oli enamjaolt 45 minutit pikk. Õppetundides kasutati õppevahendina peamiselt *power point* esitlust ja õppefilme “Ettevaatust plahvatab” või “Ära puutu pommi”. Kuna filmid sisaldavad ilustamata näiteid, siis enne filmi näitamist hoiatavad ennetuse läbiviijad koolitavaid, et antud filmis on veriseid pilte, et kes ei soovi vaadata, võib klassist lahkuda. Ja seda võimalust õpilased kasutavad, kas lahkuvad klassist, või sulevad silmad. Kedagi ei sunnitud vaatama (Juhanson 2012; Pöld 2012; Taalman 2012; Tammine2012).

Lõuna- Eesti pommigrupi juhataja sõnul tehakse ennetustööd erinevatele sihtgruppidele, ei keskenduta ainult kooliõpilastele, vaid sihtgrupp on alates algkoolist ning lõpetades eakatega. Koolide puhul tuginetakse peamiselt riiklikele õppekavadele ja erinevatele VAAKidele, mis nõuded on neis püstitatud või mis eesmärgid turvalisuse tagamiseks. Eakatele ja üldisele elanikkonnale on ennetuse põhimõtte see, et ohutu käitumine tagab nende turvalisuse. Põhja-Eesti pommigrupis tehakse ennetust põhiliselt 6-tele klassidele, tulenedes riiklikust õppekavast. Lääne-Eesti pommigrupis tehti (2008-2010) ennetustööd põhikooli noortele, sihtgrupp 6.klass. Käidi koolides, kus leiti, et noort on vaja teavitada ohtudest. Lääne-Eesti pommigrupp pole teavitustöö aluseks võtnud VAAK-is kirjas olnut. Ennetustööd tehakse vastavalt võimalustele, põhitöö on operatiivse valmisoleku tagamine. Ida-Eesti pommigrupp on tutvunud VAAK'iga, arenguplaanidega, kus on suunitlused võetud, mida nad ka arvestavad, sihtgrupiks on 6. klass. Aga oma ennetusalast tegevust on käidud tegemas kõikidele soovijatele, kui selleks on võimalus (Juhanson 2012; Pöld 2012; Taalman 2012; Tammine2012).

Raido Taalmani sõnul kasutatakse loengute läbiviimisel põhimõtteliselt sellist süsteemi, et alguses on klassiloeng, kuidas käituda, kuidas midagi ära tunda ja ühtlasi

kasutatakse ka äratundmiseks olemasolevaid lõhkekehade näidiseid, tuuakse näiteid erinevatest väljakutsetest, varasemadest sündmustest. Loeng hõlmab ka praktilist osa, kus näidatakse varustust ja muid asju, kuid praktilisi tegevusi ei tee. Õppefilmide näitamine sõltub ajast. On loenguid, kus näidatakse õppefilmi, aga on ka olukordi, kus aja puuduse tõttu õppefilmi näidata ei saa, sellisel juhul antakse õppefilm kaasa. Jakob Juhansonil sõnul loengu läbiviimiseks kasutatakse õppefilmi, vastavalt õpilaste vanusele ja olukorrale, kas "Ettevaatust plahvatab" või "Ära puutu pommi". Käsitletakse õpilaste tegevust, mida nad peaksid tegema, kui leiavad ohtliku eseme. Kalvar Tammine ütles, et nemad kasutavad erinevaid õppemeetodeid ja õppevahendeid. Kasutavad loenguid, seminarivorme, aktiivõpet, demonstratsioonesinemisi. Erinevad õppevahendid on pärit väljakutsetelt, mis on õppevahendiks kantud, erinevad pommiülikonnad. Näitliku vahendina kasutavad õppefilme, sündmustel jäädvustatud pilte. Peademineerija Põllu sõnul kasutavad nemad õppetöö läbiviimiseks õppefilme ("Ettevaatust plahvatab, "Ära puutu pommi"). Lisaks oli pommigrupil valmis tehtud *power point* esitlus, mida täiendati iga aasta. Näitlikustavateks vahenditeks olid Eestis välja tulnud lõhkekehad (Juhanson 2012; Pöld 2012; Taalman 2012; Tammine2012).

Taustauuringuid õpilaste kohta ei tehta. Kui õpetaja annab teada, et on olnud juhtumeid, kus õpilased on demineerimisalase sündmusega kokku puutunud, siis rõhutatakse neid teemasid ja ohte rohkem. (Pöld 2012). Lõuna pommigrupi juhataja uurib üldjuhul alati grupi tausta, kas on enne pommigrupp käinud seal, et teada, milline peaks olema ennetustunni ettevalmistus, samuti uurivad nad, kas antud piirkonnas on olnud väljakutseid või õnnetusi. Kui on olnud juhtumeid, siis kindlasti pööratakse sellele tähelepanu, sest Tammise sõnul on elust võetud näide kõige parem õppevahend, ning nii jääb kõige paremini hoiatus meelde. Ida-Eesti pommigrupp jälgib enda andmebaasi, ning kui grupp tuleb, siis küsitakse, kas nad on varem käinud. Kui on grupp, kes on varem osalenud, siis täpsustatakse eelnevalt juhiga, mida neile räägiti ja uues loengus räägitakse põhjalikumalt ja põhilisi käitumisreegleid korratakse (Juhanson 2012). Raido Taalmani sõnul uurivad nemadki enne iga loengu algust grupilt, kas on varem olnud kokkupuuteid demineerimisvaldkonnaga, kas keegi on ise leidnud mõne lõhkekeha või sattunud mõne sellise sündmuse juurde, kus on pommiohuga tegemist olnud (Juhanson 2012; Pöld 2012; Taalman 2012; Tammine2012).

Raido Taalmani sõnutsi on Põhja-Eestis hästi tuntav piirkondlik erinevus, maakoolide õpilased on rahulikumad, palju mõistlikumad, nende huvi ei ole rumalaid nalju teha, vaid kuulavad tõsisemalt ja esitavad asjalikumaid küsimusi kui linnakoolide õpilased. Linnakoolide õpilased on pigem rohkem kokkupuutunud omavalmistatud segudega, nad on rohkem pauku teinud igasuguste torusiilidega ja kõige muude viguritega. Maapiirkonna lapsed on ohutundlikumad ja oskavad seda ohtu hinnata ja käituvad tasakaalukamalt. Sooliselt saab välja tuua, et kui räägitakse isevalmistatud segudest, millega saab pauku teha, siis pigem on see poiste mängumaa, tüdrukud vähem, kuid tüdrukud on samuti kaasatud sellesse. Vanuse poole pealt, mida vanemaks inimesed saavad, seda rohkem nad oskavad ohtu hinnata. Noorte puhul on see, et nemad tahavad teada, mis on oht ja mis moodi käituda, vanemate puhul on juba vajalik see teadmine, millised on tagajärjed ja mitte ainult need, mis võivad tervisele kahju tuua, vaid ka need tagajärjed, mis mõjutavad edasist elu, näiteks karistused. Jakob Juhansonil on nende piirkonnas suurimaks erinevuseks keeleline taust. Ennetustunnid toimuvad neil nii eesti kui ka vene keeles. Vene keelt valdavad ennetuse läbiviijad hästi ja erilist rõhku pannakse loengu pidajale, kas ta suudab ka oma mõtteid vene keeles väljendada või mitte. Soolist erinevust pole, kui on tegemist poiste grupiga, siis rõhutakse rohkem sellele, kui ohtlik see asi on. Kalvar Tammise sõnul soolisi erinevusi ei ole, aga kindlasti on ealised erinevused. Võttes lasteaiariigi või algkooli õpilased, siis neile on ennetus hoiatav ja piltide baasil esitlus. Põhikooli astmele räägitakse juba ka karistuse võimalikest määradest ja keskastmel tuleb juurde, kuidas ta peaks kedagi suunama ja juhiseid andma. Vastavalt sihtgrupi vanusele on kõik koolitused erinevad. Eliot Põllu sõnul on koolitused erinevaid vaid nii palju, kui koolituse läbiviijad ise juurde räägivad. Põhiteemad saab läbi räägitud ühtemoodi, vaid näited on igal läbiviijal erinevad (Juhanson 2012; Pöld 2012; Taalmann 2012; Tammine 2012).

Koolitus sõltub toimumise kohast, koolis jõuab paremini kohale, aga pommigrupis, kus on palju näitlike vahendeid, kaob paljuski ära vastuvõtlikkus, nad on elevil nähes neid asju ja tähelepanu hajub, ütles Jakob Juhanson. Peademineerija Põllu sõnul koolitus ei sõltu toimumise kohast. Raido Taalmann leiab, et koolitus jääb rohkem meelde ja on vastuvõetavam õpilastele just siis, kui tehakse seda koolitust pommigrupis, sest seal saab koolitust teha palju huvitavamalt, olemas näidised, vahendid ja pommigrupi

keskkond ja õppeklass tekitab sellise teistsuguse meeleolu. Kui õpilane on oma klassis oma ruumides, siis võib-olla ta mõtleb vähem kaasa, et tal mõtted mujal ja ei suuda keskenduda sellele. Aga kui nad tulevad demineerijate keskkonda, siis nad on keskkonna sees ja saavad aru, et need asjad on ohtlikud. Kalvar Tammine arvab, et koolituse toimumise koht sõltub nii ja naa. Oleneb, milliseid vahendeid saab kasutada, kui käia koolis, näitlike vahendite näitamine on siis piiratud. Demonstratsioon-esinemistel saab näitlike vahendeid rohkem näidata, sest siis on ennetustöö läbiviimise meeskond suurem. Pigem ikka sõltub sellest, millist meeskonda saadakse antud hetkel kasutada, kui seda, kus kohas seda koolitust läbi viiakse (Juhanson 2012; Pöld 2012; Taalmann 2012; Tammine2012).

Tagasiside on erinevatel regioonidel erinev. Lõuna-Eesti pommigrupi juhataja proovib saada maakonna/regiooni haridusnimele tagasisidet saada õppeaasta lõpus, mis mulje jäi, kuidas õpetaja silma läbi paistis. Vahetu tagasiside toimub kohe peale ennetuse lõppu. Ida-Eesti pommigrupis oodatakse grupilt, kellele tehti ennetust, tagasisidet joonistuste, kirjutiste põhjal. Siis valvemeeskond hindab ja parimad saavad auhinnad (demineerimisalast ennetusmeeneid) Põhja-Eesti ja Lääne-Eesti pommigrupid saavad vahetut tagasisidet peale loengu lõppu (Juhanson 2012; Pöld 2012; Taalmann 2012; Tammine2012).

4. JÄRELDUSED JA ETTEPANENEKUD

4.1. Intervjuu ja vaatluste tulemuste analüüs

Käesoleva lõputöö autor viis läbi vaatlusi kolmes pommigrupis, ankeet-intervjuu kohtumiste teel, mille valimi moodustasid kolm pommigrupi juhatajat ja üks peademineraaja. Intervjuu eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas tehakse pommigruppides ennetustööd. Intervjuu koosnes viiest küsimusest, mis on lisatud kaasa pandud laserplaadil. Vaatluse eesmärgiks oli saada ülevaadet, kuidas tehakse ennetustööd erinevates regioonides. Parema ülevaate saamiseks koostas autor tunnivaatluslehed, kuhu sai kirjutada märkmeid ennetustööst, et oleks ülevaade ennetusest ja saaks teiste pommigruppidega võrrelda.

Autor koostas tabel 5, mis annab ülevaate demineerimisalasest ennetustöö vaatlustest. Autor kasutas tabeli koostamisel pommigruppides tehtud vaatlusi, analüüsis neid ja tegi kokkuvõtliku tabeli.

Tabel 5 Demineerimisalasest ennetustöö vaatluste kokkuvõte

Teema/Pommigrupid	Põhja-Eesti	Lõuna-Eesti	Ida-Eesti	Lääne- Eesti
Tunniülesehitus	Hea	Hea	Puudulik	-
Slaidid	Olemas	Olemas	Puudub	Olemas
Õppetöö vormid	Loeng, näitlikud vahendid, õppefilm	Loeng, näitlikud vahendid, õppefilm	Loeng, näitlikud vahendid, õppefilm	Loeng, näitlikud vahendid, õppefilm
Õpetamisstrateegiad	Selgitamine, demonstreerimine, küsimuste esitamine	Selgitamine, demonstreerimine, küsimuste esitamine	Selgitamine, demonstreerimine	-
Õpitu demonstreerimine	Suulisel teel	Suulisel teel	Ei	-
Vääritimõistmise parandus	Jah	Jah	Ei	-
Kokkuvõte (tähtsamad punktid)	Kokkuvõtlikud slaidid	Kokkuvõtlikud slaidid	Ei	-
Hinnang tunnile	Hea	Hea	Rahuldav	-
Hinnang lektorile	Väga hea	Väga hea	Rahuldav	-

Allikas: Autori kogutud andmed vaatluste kokkuvõtte tulemustest

Tabelis on näha, et slaidid olid sarnased Lõuna-Eesti pommigrupil ja Põhja-Eesti pommigrupil. Kirjas oli demineerimiskeskusest, statistika, tähtsad ja õiged käitumisjuhised. Autori meelest aitavad slaidid muuta tunni esitlust tervikuks, kindel

algus ja lõppeb kokkuvõttega. Teemad tulevad loogilises järjekorras ja on arusaadavaks tehtud õpilaste jaoks. Ida-Eesti pommigrupil puudus *power point*, tunni ülesehitus polnud loogiline, ei olnud millelegi toetuda, kui õpilased küsisid küsimuse, siis lektoril kadus järg ja alustas uut teemat, vana teema jäi mõne koha pealt poolikuks. Õppetöö vormid olid kõigil sarnased. Õpetamisstrateegiateks üldiselt selgitamine, demonstreerimine. Õpitud demonstreeriti suulisel teel, küsiti tunni lõpus, mis meelde jäi ja millised on õiged käitumisjuhised. Vääritimõistmist parandasid vaatluse korral vaid Põhja-Eesti pommigrupp ja Lõuna-Eesti pommigrupp. Kui pommigrupil oli koostatud slaidi esitlus, siis olid ka kokkuvõtlikud slaidid, mis kinnistasid õpilaste teadmisi.

Vaatluste põhjal saab öelda, et mida rohkem on ennetust läbi viidud, seda parem on ennetustund. Kuna kogemuste põhjal valmistatakse end uueks tunniks ette, uuendatakse pidevalt slaidi esitlusi (Põhja-Eesti pommigrupp ja Lõuna-Eesti pommigrupp). Kontakt õpilastega on parem, on selgelt eristatav, kui võrrelda Ida-Eesti pommigrupi vaatlust Põhja-Eesti pommigrupi ja Lõuna-Eesti pommigrupiga.

Järgnevalt koostas autor tabeli 6, kus on kokku võetud intervjuude tulemused.

Tabel 6. Demineerimisalase ennetustöö teostajate intervjuude kokkuvõte

Teema/Pommigrupid	Põhja-Eesti	Lõuna-Eesti	Ida-Eesti	Lääne- Eesti
Sihtgrupp	Üldhariduskoolid*	Üldhariduskoolid *	Vastavalt soovile	Vastavalt soovile
Ennetuse asukoht	Pommigrupp	Koolis	Koolis	Koolis
Tagasiside	Peale ennetust	Peale ennetust	Joonistused	-
Tunni kestvus	90 minutit	noorematel 45 minutit, vanematel 90 minutit	45 minutit	45 minutit
Sihtgrupi teavitamine	Ennetus koosolekutel	Haridusosakond	-	-
Uuring grupi kohta	Osalenud varem	Osalenud varem, demineerimisalased sündmused kodukohas	Osalenud varem	Õpetajalt, kas on demineerimisalaseid juhtumeid olnud?
Koolitus grupile	Piirkondlik ja vanus	Vanus	Keelelisus	-

Allikas: Autori kogutud andmed intervjuu kokkuvõtte tulemustest * Vastavalt soovile, tehakse ka teistele sihtgruppidele ennetust, kuid peamine on üldhariduskoolid

Tabelis 6 saab järeldada, et kui võrrelda regioone, siis kõige rohkem teevad demineerimisalast ennetustööd Põhja-Eesti pommigrupp ja Lõuna-Eesti pommigrupp.

Ida-Eesti pommigrupp ja Lääne-Eesti pommigrupp teevad vastavalt siis, kui neilt tellitakse ja kui on ressursi, kes seda ennetustööd läbi viiks.

Põhja-Eesti pommigruppi külastavad koolid, kes on eelnevalt end registreerinud. Infot, kuidas ja kuhu registreerida, antakse ennetustöö üldkoosolekutel, kus on kohal ka Harjumaa, Tallinna koolide esindajad. Registreerida saavad end koolid nii, et kirjutavad kas pommigrupi juhatajale või peademinereerijale. Koos vaadatakse kalenderplaani ja leitakse sobiv aeg ennetustöö läbiviimiseks. Õppetunnid toimuvad pommigrupi õppeklassis ja kui õpilasgrupil on rohkem aega ja pommigrupi valvemeeskond on pommigrupis, siis külastatakse ka pommigrupi ruume ja näidatakse tehnikat ja varustust.

Lõuna- Eesti pommigrupis on asi teistsugune. Pommigrupi juhataja annab teada Lõuna-Eesti haridusosakonnale, et teatud ajavahemikul on võimalik saada demineerimisalaseid ennetustunde. Selleks peab kooli kontaktisik võtma ühendust pommigrupi juhatajaga ja lepatakse aeg kokku, millal ennetustund toimuda saaks. Lõuna-Eesti pommigrupi ennetajad käivad ise koolides tunde läbi viimas. Õpilased pommigruppi üldjuhul ei külasta.

Demineerimisalast ennetustööd tehakse üldjuhul üldhariduskoolide õpilastele. Kui on väike kool, siis tervele koolile. Näiteks vaatluse käigus tegid Lõuna-Eesti pommigrupi ja Ida-Eesti pommigrupi ennetajad ennetust tervele kooliperele. Põhja-Eesti pommigrupil on üldiselt kuuendad klassid, kellele ennetus suunatakse. See, mida räägitakse teatud õpilaste grupile, tuleneb riiklikust õppekavast ja strateegiatest, et mis vanuses õpilased mida peaks teadma. Võimaluse korral tehakse ennetust ka teistele sihtgruppidele, vastavalt tellija soovile.

Ida-Eesti pommigrupis tehakse ennetust vaid juhul, kui on selleks soovi avaldanud mõni kool. Reklaami ei tehta, et teatud perioodil on aega teha demineerimisalast ennetustööd. Õppetunnid toimivad enamasti koolides. Vahel harva ka pommigrupis.

4.2. Ettepanekud

Demineerimisalase ennetustöö olukorra tõhustamiseks teeb autor omapoolsed ettepanekud, mis võiksid aidata kaasa olukorra parandamisele. Tulenevalt autori lõputöö eesmärkidest, esitab autor järgmised ettepanekud.

Koostada ühtne koolituskava, mis sisaldaks üldiseid teemasid ja nende alla ka märksõnad, millest rääkida, õiged käitumisjuhised. Ühtse koolituskava teemad tuleneksid riiklikust õppekavast. Tuleks koostada ka vastavalt grupi eripärale erinevaid koolituskavasid, jälgides ealist eripära ja keelt. Võiks olla ühine slaidi esitlus ja pommigrupid saavad vajadusel seda täiendada. Aga ühtsed teemad ja käitumisjuhised peaksid sisse jääma. Slaidi esitlus võiks sisaldada järgmisi teemapunkte: lõhkekehad; lõhkematerjal; pürotehnika; kodukeemia, pommikahtlus; pommiähvardus.

Demineerimisalast ennetustööd tehakse erinevatele sihtgruppidele. Sellest lähtuvalt peab erinevatel sihtgruppidel olema vastav koolituskava. Prioriteediks peaks jääma üldhariduskoolid, ennetustöö sisu peab vastama riiklikele õppekavadele.

Tunnikestvus peaks olema vastavalt õppegrupi vanusele. Algklassid, algkoolid - nende ennetustundi võiks kesta 45 minutit. Põhikooli ja keskkooli õpilased - nende ennetustund võiks kesta 90 minutit.

Sihtgrupi teavitamine peaks toimuma igas regioonis. Autor teeb ettepaneku, et pommigrupi esindaja osaleb Päästeameti Ennetusbüroo tehtaval koosviibimisel, kus on kokku tulnud regioonide koolide esindajad. Koosviibimisel annavad pommigrupi esindajad teada, kuidas saab osaleda demineerimisalases ennetustöös. Jagatakse kontakte ja soovituslike aegu, mil võiksid koolid planeerida külaskäiku pommigrupi.

Iga pommigrupp võiks omada ülevaadet, mis koolid neil õppeaasta jooksul käinud on, et ennetustöö toimuks süstemaatiliselt ja oleks ülevaade, mis koolid on saanud demineerimisalast ennetuskoolitust. Järgnevatel aastatel oleks kergem jälgida, kas antud koolid on saamas demineerimisalast ennetuskoolitust.

Tagasiside koolilt võiks toimuda peale ennetustundi. Tuleks koostada tagasiside lehed, mida täidavad õpilased ja õpetaja peale ennetustundi. Tagasiside lehtedel peaksid kajastuma tundi puuduvad punktid, et kontrollida, kas õpilased mõistsid tunni eesmärki, õpilased ja õpetajad saaksid anda hinnangu tunnile ja lektorile. Tagasiside annaks ülevaate tehtud ennetustööst ja sellest tulenevalt saaks muuta õppetundi efektiivsemaks.

Autor teeb ettepaneku, et demineerimisalast ennetustööd võiks läbi viia pommigruppides. Selleks oleks vaja igal pommigrupil oma õppeklassi. Kahel pommigrupil on olemas õppeklass, kus saab läbi viia koolitustunde, nendeks on Põhja-Eesti pommigrupp ja Lääne-Eesti pommigrupp. Õppeklassid tuleb muuta õppimissõbralikus, need võiksid sisaldada kaasaegset tehnikat, näitlike vahendeid. Sellega võidaksid koolitajad aega, nad ei peaks enam ise sõitma erinevatesse koolidesse, mis asuvad kaugel. Koolitajad saavad end ette valmistada ja tulevikus koolitada välja ka teisi demineerijaid õpilastega tegelema. Koolitavatele saaks näidata demineerijate eluolusid, töövahendeid. Saaks kasutada rohkem inimressurssi ennetuse läbiviimiseks.

Demineerimisalast ennetustööd peaksid tegema oma ala spetsialistid. Nendeks peaksid olema konkreetsed isikud, kus suudavad õpilasi koolitada. Autor teeb ettepaneku, et demineerimisalast ennetustööd võiksid läbi viia pommigrupi instruktorid, kes on saanud vastava väljaõppe, kuidas tundi läbi viia.

Autor teeb ettepaneku soetada Demineerimiskeskuse pommigruppidele ühtsed lõhkekehade mulaažid, mulaažplakatid, mida saaks kasutada koolitustundides, ohutuspäevadel; laagrites vms. Mulaažid oleksid heaks õppevahendiks, ohutud, kerged. Head kaasas kanda ja koolitavatele näidata. Mulaažid lihtsustaksid ennetustöö korraldamist. Näiteks kui on ennetustöö läbiviimisel kaasas palju erinevaid lahingumoonasid, siis suure rahvamassi ja segaduse korral võib õppevahendiks tehtud lahingumoonasid kaduma minna, kuna huvi nende vastu on suur.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö üldeesmärgiks oli anda ülevaade demineerimisalasest ennetustööst Eestis, millest oleks praktiline abi, et teha demineerimisalane ennetustöö ühtsetel alustel toimivaks süsteemiks. Ühtse koolituskava tulemusel saab pakkuda kvaliteetsemat ja organiseeritumat teenust. Lõputöö annab hetkeülevaate Demineerimiskeskuse pommigruppide demineerimisalasest ennetustööst ja sellega seonduvast. Töös on kajastatud lõputöö eesmärkidest ja uurimisülesannetest tulenev analüüs ja kokkuvõte. Lisaks on lühidalt kirjeldatud demineerimisalast ennetustööd välisriikides.

Lõputööle esitatud eesmärk sai täidetud, sest uurimuse tulemusena selgus, mis alustel tehakse demineerimisalast ennetustööd üldhariduskoolide õpilastele ja nendele tuginedes sai esitada ettepanekuid ennetustöö tõhustamiseks. Hüpotees leidis kinnitust. Eestis ei viida demineerimisalast ennetustööd läbi ühtsetel alustel ja koordineeritult. Autor esitas mitmeid ettepanekuid muutmaks demineerijate poolt pakutavat ennetustööd paremaks. Olulisemaks ettepanekus peab autor seda, et koostada ühtne koolituskava, tõhustamaks demineerimisalast ennetustööd.

Lõputöö koostamisel tugineti erinevatele uurimismeetoditele ja uurimustulemuste kokkuvõttele. Ennetustöö viisid selgusid tunnivaatluste ja intervjuude käigus. Peamised kitsaskohad ennetustöös ning ettepanekud selgusid Demineerimiskeskuse juhataja ja pommigruppide juhatajatega läbi viidud intervjuude abil, mille käigus oli kõigil vastanutel võimalus anda oma nägemus demineerimisalasest ennetustööst, sellega seotud probleemidest ja teha ettepanekuid demineerimisalase ennetustöö paremaks teostamiseks. Intervjuude tulemusel kogutud materjalide tulemused on töös välja toodud ja kokku võetud uuringu tulemusi kajastavas osas.

SUMMARY

The overall objective of this thesis was to provide an overview of awareness training performed in connection with explosive ordnance disposal (EOD) operations in Estonia, which would be of practical assistance to the prevention systems subordinate to EOD work on a uniform basis. The author concluded that a single training program could result in providing better organized services. This EOD Center final paper provides a snapshot of a bomb squad's unexploded ordnance clearance and related awareness training. This thesis work is reflected in the goals and tasks of the investigation arising from the analysis and summary. It also outlines awareness training in foreign countries.

The author feels this thesis' end goal was met and hypothesis confirmed. That is, awareness training in Estonia is not carried out in a coordinated and uniformed basis. As this study reflects, the basis for unexploded ordnance clearance and awareness training to secondary school students was intended to provide a more effective awareness program. The author has submitted several proposals to improve prevention offered by the Estonian EOD personnel. This significant proposal offered by the author is to establish a common training program that will enhance awareness training.

Various methods of conducting research and a scholarly review of the results contributed to this thesis. The primary awareness training methods clearly reflect the myriad of surveys and interviews performed. The principal weaknesses in awareness training and proposals revealed by the EOD Center via conducted interviews, where respondents were able to provide their vision of both awareness training and unexploded ordnance disposal, and make suggestions to improve awareness training. Collected materials, interviews and work results are outlined and summarized in the addendum.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

- Adler, A. lõputöö 2010. Demineerimisalase teavitustöö analüüs ja perspektiivid Lääne-Eesti regiooni näitel. Publitseerimata lõputöö. Sisekaitseakadeemia. Tallinn
- Demineerimiskeskuse põhimäärus. Vastu võetud Päästeameti peadirektori 16. jaanuari 2008 käskkirjaga nr 6
- Demineerimiskeskuse õppematerjal - asutusesiseseks kasutamiseks
- Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006. Veebilehelt <http://www.eki.ee/> (07.aprill.2012)
- Heiskanen, M. 2012. intervjuu, "Demineerimisalane ennetustöö Soomes"
- Juhanson, J. 2012. Küsimused demineerimisalane ennetustöö Ida-Eesti pommigrupis. Kohtla-Järve, 22.02.2012
- Kirtley E. 2008. Principles and Techniques of Fire and Life Safety Education. Quincy, Mass.: National Fire Protection Association
- Kiss, I. 2012. intervjuu, "Demineerimisalane ennetustöö Ungaris"
- Krull, E. 2000 Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat. Tartu, Tartu Ülikooli Kirjastus
- Lindholt, K. 2012. intervjuu, "Demineerimisalane ennetustöö Taanis"
- Lõhkeaine ja lahingumoonala leid <http://www.rescue.ee/424>
- Lõhkematerjali seadus 24.03.2004. Jõustunud 1.05.2004.-RT I 2006, 14, 112...RT I 2009, 69, 464
- Maida, P. 2012. intervjuu, "Demineerimisalane ennetustöö Itaalia"
- Miklušis, D. 2012. intervjuu, "Demineerimisalane ennetustöö Leedus"
- O'Shea, S. 2012. intervjuu, "Demineerimisalane ennetustöö Irimaal"

- Pugonen, A. 2012. Küsimused demineerimisalane ennetustöö Demineerimiskeskuses.
Tallinn, 19.03.2012
- Pöld, E. 2012. Küsimused demineerimisalane ennetustöö Lääne-Eesti pommigrupis.
Pärnu, 15.03.2012
- Päästeameti peadirektori käskkiri nr 16 Päästevaldkonna teenused
- Reber S., "Eesti demineerimialase ennetustöö aruandlus", aruandlus USA Valitsus
2008-2011
- Rüütman, T., Vanaveski, J. 2010 Insenerpedagoogika. Tallinn Tallinna Tehnikaülikool
- Salumaa, T., Talvik, M. 2003. Ajakohastatud õppemeetodid. Tallinn Merlecons ja Ko
OÜ
- Salumaa, T., Talvik, M. 2004. Ajakohastatud õppemeetodid. Teine trükk. Tallinn
Merlecons ja Ko OÜ
- Salumaa, T., Talvik, M., Saarniit, A. 2006. Aktiivõppe meetodid II. Tallinn: Merlecons
ja Ko OÜ
- Schulz, J. 2012. intervjuu, "Demineerimisalane ennetustöö Saksamaal"
- "Sisejulgeolek algab akadeemiast" - rektori viie aasta tegevusprogramm.
Sisekaisteakadeemia kodulehelt <http://www.sisekaitse.ee/index.php?id=19558>
(07.aprill.2012)
- Siseministeriumi valitsemisala arengukava 2011-2014. Vastu võetud Vabariigi
Valitsuse määrusega nr 302, 13.12.2005
- Solo, L. 2004. Abimaterjal pedagoogiliseks praktikaks. Tartu, Tartu Ülikooli Õpetajate
Seminar
- Žan, M. 2012. intervjuu, "Demineerimisalane ennetustöö Tšehhis"

Taalmann, R. 2012. Küsimused demineerimisalane ennetustöö Põhja-Eesti pommigrupis. Tallinn, 28.03.2012

Tamminne, K. 2012. Küsimused demineerimisalane ennetustöö Lõuna-Eesti pommigrupis. Tartu, 15.02.2012

Tänapäevasem õppemeetodite liigitamine. Tallinna Ülikooli koduleheküljelt http://www.tlu.ee/~meidi/exe4/es/lk_5.html välja otsitud 26.03.2012

Vabariigi Valitsuse 28. jaanuari 2010. a määruse nr 14 „Põhikooli riiklik õppekava” lisa 12 https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1200/9201/1009/VV1_lisa12.pdf (24.märts 2012)

TABELITE JA JOONISTE LOETELU

Tabel 1. Demineerimisalase ennetustööga tegelevad institutsioonid	8
Tabel 2. Ennetusmeetodid demineerimisalase ennetuse läbiviimiseks	9
Tabel 3. Demineerimisalase ennetustöö sihtgrupid	9
Tabel 4. Demineerimisalase ennetustöö teemad	10
Tabel 5. Demineerimisalase ennetustöö vaatluste kokkuvõte	28
Tabel 6. Demineerimisalase ennetustöö teostajate intervjuude kokkuvõte.....	29
Joonis 1. Demineerimisalase ennetustöö kokkuvõte aastate lõikes, pommigruppide kaupa	12

LISA 1. Intervjuu küsimused välisriikidesse

Lugupeetud küsimustikule vastaja!

Olen Sisekaitseakadeemia päästekolledži neljanda kursuse üliõpilane Marlen Jalast ja minu lõputöö koostamisel oleks vaja Teie abi. Teen lõputööd teemal "Demineerimisalane ennetustöö üldhariduskoolide õpilastele". Eestis nimetatakse seda demineerimisalaseks ennetustöök, mida teostatakse USA Kaitseministeeriumi programmi MRE (Mine Risk Education) abiga.

Demineerijate andmebaasi DEMIs andmetel on alates 1992. aastast lõhkekeha või lõhkematerjali plahvatuse läbi Eestis hukkunud 8 ja vigastada saanud 96 kuni 18 aastast noorukit. Leitud lõhkekehad, mis õnnetusi on põhjustanud, pärinevad peamiselt I ja II Maailmasõjast.

Käesoleva küsimustikuga sooviksin saada Teie poolseid vastuseid allpool toodud küsimustele, et saaksin selgitada välja uurimistööst tulenevatele uurimiseesmärkidele vastused. Andmeid töödeldakse ning kasutatakse üksnes käesoleva töö raames. Palun vastake alljärgnevatele 3 küsimusele.

1. Millistele sihtgruppidele tehakse demineerimisalast ennetustööd?
2. Milliseid meetodeid kasutate ja kas on ka näitlike vahendeid?
3. Kes teostab demineerimisalast ennetustööd ja mis alustel ennetustööd tehakse?

Vastuseid ootan 01. veebruariks 2012.

Ette tänades

Marlen Jalast

LISA 2. Tunnivaatlus protokoll

TUNNIVAATLUS PROTOKOLL

Kool:

Klass:

Aeg

Teema:

Milline on tunni eesmärk?

Missugused on põhilised õppetöö vormid tunnis?

Kuidas ta kasutas erinevaid õpetamisstrateegiaid (nt selgitamine, demonstreerimine, küsimuste esitamine, erinevate abimaterjalide kasutamine)?

Milline osa tunnist oli kõige efektiivsem?

Kuidas lektor parandas vigu ja väärimõistmist?

Kas õpilased mõistsid tunni eesmärki?

Kuidas lektor võttis kokku tunni tähtsamad punktid?

Kas õpilastele antakse võimalus õpitut demonstreerida?

Märkused:.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tunni käik

Aeg (tunni algusest minutites)	Lectori tegevus	Õpilaste tegevus
5		
10		
15		
20		
25		
30		
40		
45		

Tunni/tegevuse analüüs

Tunni/tegevuse sissejuhatamine					
Eesmärkide selgitamine					
Sujuvalt ühelt tunni osalt teisele liikumine					
Peamise rõhutamine					
Tempo säilitamine					
Tähelepanu haaramine					
Tähelepanu hoidmine					
Küsimuste esitamine					
Õpilaste mõtete suunamine					
Võimete erinevustega toimetulemine					
Aktiivsuse suunamine					
Õppevahendite kasutamine					
Iga õpilasega/lapsega kontakti saamine					
Tunni/tegevuse ajakohasena hoidmine					
Hääl/kõne					
Tunnist/õppetegevusest kokkuvõtte tegemine					
Õpilaste eelteadmistele toetumine					
Mälu ja mõtlemise koormatus					
Õpetaja suhtumine õpilastesse/lastesse					
Tahvli kasutamine					
Kasvatustlike võimaluste kasutamine					

Märkused:.....

LISA 3. Põhja-Eesti pommigrupi ennetustöö blankett

**DEMINEERIMISKESKUSE
KOOLITUS- JA ENNETUSTÖÖ ARUANNE
PÕHJA-/LÕUNA-/LÄÄNE-/IDA-EESTI POMMIGRUPP**

Nr.

Koordinaator: _____ (nimi) / _____ (kuupäev)

Külaaeg:	<input style="width: 100%;" type="text"/>	Kohalane:	<input style="width: 100%;" type="text"/>
Sugupär:	Kool ☐ Lapse ☐ Eakas ☐ Avalik üritus ☐ Mees ☐ Nais ☐		
Sugupärilised:	_____		
Kontaktisik:	_____		
Töötajad:	_____		
Adress:	_____		
Plaanitud inimeste arv:	<input style="width: 100%;" type="text"/>		
Plaanitud programmi kestvus:	☐ 1 kuu	☐ 2 kuu	☐ 3 kuu
Sihtgrupi koostamine:			
Õpetaja:	☐ Kooliõpetaja	☐ Muu	☐ Muu
Õpetaja:	☐ Kooliõpetaja	☐ Muu	☐ Muu
Töötajad:	☐ Kooliõpetaja	☐ Muu	☐ Muu

Nimetus:

Ennetus Tutvustus Koolitus muu _____

Sihtgrupp ja inimeste arv:

Lapsed kuni 9 aastat
Noored 10-15 aastat
Noored 16-21 aastat

		Täiskasvanud
		Eakad (65+)
		Erivajadustega

		Ametnikud
		Avalikud üritused

Tegelik inimeste arv kokku:

Koostööpartnerid:

Päästeteenistus Kiirabi Vabatahtlikud
 Politsei Turvateenistus muu _____

Antud loengute arv ja programmi kestvus kokku: päeva h min

Lõpu kuupäev:

Kellaeg:

Kinnitan ürituse toimumist:

Esindaja:
(allkiri, nimi, ametikoht, kuupäev)

Läbiviija:
(allkiri, nimi, ametikoht, kuupäev)

Nr.

(NB! AINULT ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS!!!) Leht 2/2

Ennetustöös osalejad:

	Nimi	ajaline kestvus		
		väljasõit	tagasi	aeg kokku
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

Sõiduk(id):

	Sõiduk	Läbitud km	sõidule aeg (tundi)
1.			
2.			
3.			

Lisainfo: _____

LISA 4. Lõuna-Eesti pommigrupi ennetustöö blankett

LÕUNA-EESTI POMMIGRUPP KOOLITUS JA ENNETUSTÖÖ

--

Kuupäev:

--	--	--	--	--	--	--	--

Kellaeg:

--	--	--	--

Koht:

Kool

Laager

Lasteaed

Raadio

Meedia

Muu

Kontaktisik:

telefon:

e-mail:

Nimetus:

muu:

Ennetus

Tutvustus

Koolitus

muu

Teavitus

Praktiline

Teoreetiline

Toimumiskoht:

(kool, laager, lasteaed, raadio, tv jms)

Meeskond:

Sihtgrupp ja inimeste arv:

Lapsed kuni 9 aastat

Täiskasvanud

Ametnikud

Noored 10-15 aastat

Eakad (65+)

Avalikud üritused

Noored 16-21 aastat

Erivajadustega inimesed

--

Inimeste arv kokku:

--

Päästeteenistus

Kiirabi

Vabatahtlikud

muu

Koostöö partnerid:

Programmi kestvus:

--	--

päeva

--	--

h

--	--

min

Abivahendid:

Film

Koer

Näidised

Kleepsud

Pildid

Varustus

Voldikud

Plakatid

Lõpu kuupäev:

--	--	--	--	--	--	--	--

Kellaeg:

--	--	--	--

Läbiviija:

(allkiri, nimi, ametikoht, kuupäev)

.....esindaja:

(alkkiri, nimi, ametikoht, kuupäev)

LISA 5. Ida-Eesti pommigrupi ennetustöö exceli tabel

Jrk nr	Algus kuupäev	Lõpp kuupäev	Liik	laager	kool	Ürituse, sündmuse, nimi ja aadress	Täis-kasvanute arv(tegelik)	Täis-kasvanute arv(umbes)	Õpilaste arv(tegelik)	Õpilaste arv(umbes)	Läbiviija(d)
1											
2											
3											

LISA 6. Lääne-Eesti pommigrupi ennetustöö blankett

Lääne-Eesti pommigrupi teavitustöö aruanne nr _____ / 2011

Sündmuse / projekti / kooli / lasteringi / vms nimetus:

Kontaktisiku andmed:

toimumise kuup: _____

nimi: _____

Tel (1): _____

Tel (2): _____

e-mail: _____

aadress: _____

Sündmuse kirjeldus ja täiendav informatsioon:

Sihtgrupp (tõmba ring ümber ja märgi nr):

1. Lapsed / noorukid täpselt ____ /ligikaudu ____

2. Täiskasvanud täpselt ____ /ligikaudu ____

3. Koostööpartnerid täpselt ____ /ligikaudu ____

4. _____ täpselt ____ /ligikaudu ____

Osalejaid kokku: täpselt ____ /ligikaudu ____

1. Sündmusele kulunud aeg (väljasõidust kuni tagasijõudmiseni) : _____ tundi
2. Õppetöö tegelik kestvus (teor/prakt tegevuse algusest lõpuni) : _____ tundi
3. Tegevusel kasutatud sõiduk(id): _____ Läbitud kilomeetrid: _____

Läbiviija(d):

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

Kinnitan ürituse toimumist:

Korraldaja/esindaja: _____ / _____ / ____ . ____ 2011 a
(nimi, allkiri, kuupäev)

Vastutav läbiviija: _____ / _____ / ____ . ____ . 2011 a
(nimi, allkiri, kuupäev)

LISA 7. Intervjuu küsimused pommigrupi juhtidele

Intervjuu küsimused pommigruppide juhatajatele

1. Millistele sihtgruppidele tehakse demineerimisalast ennetustööd? (Millest lähtuvalt? Uurite riiklike õppekavasid, strateegiaid(Eesti turvalisuspoliitika aastani 2015; VAAK2011-2014; VAAK 2012-2015 vmt?)
2. Milliseid meetodeid kasutate ja kas on näitlike vahendeid? (Loeng, loeng/näited/näitlikud vahendid, aktiivõpe. Too näiteid milliseid vahendeid oled kasutanud)
3. Kui palju uurite iga grupi tausta? (Kas on varem osalenud, millised kokkupuuted on olnud jmt)
4. Kas ja kui palju erineb koolitus sõltuvalt konkreetsest grupist? (Millised ealised erinevused on välja kujunenud, kas on ka kujunenud välja piirkondlikke/soolisi erisusi)
5. Kui palju sõltub koolitus selle toimumise kohast?